

Utbildningsinspektion i rektorsområde 2 Låreda Förskoleklass, grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområde 2 Låreda	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av utbildningsresultaten	5
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	13

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt rektorsområde 2 Låreda (Låreda F–5, Låreda 6–9, Stoby skola och Ljungdalaskolan) den 30–31 mars och 4–7 april 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och rektorsområde 2 Låreda, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I rektorsområde 2 Låreda intervjuades rektorn, de bitrådande rektorerna, fyra lärargrupper, fem elevgrupper, elevvårdspersonalen i varje skolenhet samt föräldrar med barn i olika skolenheter. Inspektörerna besökte lektioner i de flesta årskurser i varje skolenhet. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområde 2 Låreda

Rektorsområde 2 Låreda	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	284
Skolbarnsomsorg	238
Förskoleklass	81
Grundskola	816
Särskola	14

Rektorsområde 2 Låreda omfattar tre skolor, i praktiken fyra skolenheter, i centrala-östra delen av Hässleholms kommun. Låreda F-5, Låreda 6-9, Ljungdalaskolan och Stoby skola är avgränsade enheter med var sin biträdande rektor. Eleverna kommer från vitt skilda bakgrunder och omfattar såväl nyanlända asylsökande i hyreshusområden som barn från villamiljö.

Låreda 6-9 har 369 elever varav 103 med annat modersmål än svenska, och Låreda F-5 har 112 elever varav 21 med annat modersmål än svenska. Enheterna befinner sig i var sin relativt nyrenoverad byggnad på Låredaskolan. 6-9-delens skola är en grå 1960-talsbyggnad, liksom de gemensamma byggnaderna där det finns slöjd-, gymnastik-, bild- och hemkunskapssalar samt matsal. F-5 finns i en röd tegelbyggnad från början av 1900-talet. Den rymmer också två särskilda undervisningsgrupper för elever med neuropsykiatriska funktionshinder.

På Ljungdalaskolan F-6 går det 232 elever varav 8 asylsökande och totalt 152 elever med annat modersmål än svenska. Skolan med sina låga gula byggnader är från 1971 och miljön är välbevarad.

Stoby skola F-5 har 103 elever varav 5 har annat modersmål än svenska. Den ligger intill Stoby kyrka några kilometer utanför tätorten och består av flera byggnader varav en är Hässleholms äldsta med anor tillbaka till folkskolestadgans tid.

Alla elever i rektorsområde 2 har årskurserna 6-9 förlagda till Låredaskolan. Arbetslagen där är organiserade i spår så att spår a kommer från Låreda F-5, spår b från Stoby skola F-5 och spår c och d kommer från Ljungdalaskolan F-6.

I rektorsområdet finns också 6 förskolor med 15 avdelningar och 5 familjedaghem. Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen granskas på en kommunövergripande nivå och bedömningarna av dessa verksamheter finns i kommunrapporten. Samma sak gäller eleverna som tillhör grundsärskolan och får sin undervisning i Låreda rektorsområde. Rektorn i ett annat rektorsområde är ansvarig för undervisningen av dessa elever i hela kommunen.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen i rektorsområde 2 Läreda och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörernas huvudintryck är att verksamheten i rektorsområde 2 fungerar väl, delvis mycket väl, men det finns brister i ledningsfunktionen och sambandet mellan de olika delarna av organisationen är svagt.

Lärarbehörigheten är god och området har en stor tillgång i sin engagerade personal. Genomgående lägger man stor vikt vid värdegrundsarbetet, bland annat genom gemensamma förhållningssätt. Aktivt förebyggande arbete mot kränkande behandling förekommer också. Enheterna har fungerande, delvis väl fungerande, organ för elevinflytande över verksamheten i stort. Det sociala klimatet kännetecknas av trygghet och trivsel och ett gott bemötande mellan barnen och mellan barn och vuxna.

Även i klassrummen råder gott arbetsklimat och mestadels arbetsro. Det finns mycket goda exempel på elevinflytande i undervisningen, särskilt på Ljungdalskolan. Där används också datorn aktivt som ett naturligt inslag i arbetsprocessen. Enheterna uppvisar goda fysiska miljöer och eleverna är delaktiga i ansvaret för sin miljö, särskilt inom F-5/6-enheterna.

De biträdande rektorerna är väl förtrodda med sina enheter och har stöd från personal och elever. Det finns former för föräldrasamverkan i rektorsområdet och delvis ett starkt föräldraengagemang, bland annat via en lokal styrelse för Läredaskolan. Samverkan med socialtjänsten som har en socialsekreterare placerad i rektorsområdet är också en tillgång.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skillnaderna i resultat mellan pojkar och flickor bör analyseras.
- Målarbetet bör stärkas så att kursplanernas mål blir kända av eleverna och styr verksamheten i alla ämnen.
- Elevinflytandet när det gäller undervisningens innehåll och former bör stärkas så att eleven får möjlighet att utöva ett ökat inflytande över sin utbildning i takt med stigande ålder och mognad.
- Kunskapsutbytet om verksamheterna för eleverna i F-5/6 respektive 6-9 är svagt och bör stärkas så att elevens utveckling i ett F-9-perspektiv beaktas.
- Formerna för elevernas kunskapsinhämtning bör ses över så att dessa är varierade.
- Åtgärdsprogrammen för elever i behov av särskilt stöd är av varierande kvalitet och bör ses över så att de blir ändamålsenliga i alla enheter.
- Rutinerna för utvecklingssamtal bör ses över så att informationsutbytet handlar mer om elevernas kunskaper och omfattar alla ämnen.

- Studiehandledning på modersmål förekommer inte och området bör kartlägga och tillgodose det eventuella behovet.
- Enhetliga rutiner för bedömning och betygssättning bör införas för att säkerställa att bedömningen blir likvärdig, rättvisande samt utgår från kursplanernas betygskriterier och inte elevernas egenskaper.
- Betygskriterierna bör hållas aktuella i en sådan utsträckning att eleverna uppfattar dem som kända.
- Rutinerna för betygssättning bör ses över så att eleverna får terminsbetyg i alla ämnen de kan förväntas ha kunskaper i.
- Kvalitetsarbetet bör stärkas i fråga om analys av kunskapsresultat för att finna lämpliga åtgärder för att fler elever skall nå målen.
- Arbetet med kvalitetsredovisningen bör ses över så att den tas fram i samverkan med personal och elever och fungerar som ett redskap för utveckling och måluppfyllelse. Ledningen av den pedagogiska verksamheten behöver förstärkas.
- Elevens val bör ses över i enheterna så att det svarar mot syftet i grundskoleförordningen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Allt skolarbete förläggs inte måndag–fredag (4 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Alla elever som har svårigheter i skolarbetet får inte särskilt stöd (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. 1, 4–5 §§ grundskoleförordningen).
- Rektorn deltar inte i elevvårdskonferenserna i alla enheter (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Undervisningen arrangeras inte så att eleverna får möjlighet att nå målen i alla ämnen i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).
- Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk i årskurserna 1–6 följer inte kursplanen i ämnet (2 kap. 15–16 §§ grundskoleförordningen).
- Betyg sätts inte i alla ämnen i slutet av varje termin i årskurs 8 i ämnen och ämnesblock som inte har avslutats (7 kap. 4, 7 och 12 §§ grundskoleförordningen).
- De biträdande rektorerna har hela eller delar av det ledningsansvar som vilar på en rektor (1 kap. 2 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl rektorsområdets elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94.

Kunskaper

2005	Läredaskolan	Kommunen	Riket
Meritvärde, genomsnitt alla elever	189,4	200,4	206,3
- flickor	201,1	211	217,3
· svensk bakgrund	206,7	214,8	220,1
· utländsk bakgrund	191,1	183,2	199,2
- pojkar	175,8	188,8	195,8
· svensk bakgrund	176,8	190,7	198,4
· utländsk bakgrund	173,5	168,1	179,1

Av tabellen framgår att Läredaskolans meritvärde 189,4 är betydligt lägre än genomsnittet i riket och även snittet för skolor i Hässleholm. Vidare framgår att det finns skillnader i studieresultat mellan flickor och pojkar och mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund. Flickor med svensk bakgrund har ett meritvärde som ligger nära det totala genomsnittliga meritvärdet för riket. Även flickor med utländsk bakgrund har högre meritvärde än skolans genomsnitt. Pojkar med svensk bakgrund har något högre meritvärde än pojkar med utländsk bakgrund. Den stora skillnaden i meritvärde är emellertid mellan flickor och pojkar. Av andelen elever som inte når målen i olika ämnen är pojkarna nära nog genomgående dubbelt så många som flickorna.

87,2 procent av eleverna är behöriga till de nationella programmen på gymnasieskolan. Det är marginellt lägre än riksgenomsnittet. 75,5 procent av eleverna har nått målen i alla skolans ämnen, vilket motsvarar riksgenomsnittet.

Skillnaden mellan betyg och resultat på nationella ämnesprov i årskurs 9 2005 redovisas under rubriken "Bedömning av verksamheten".

Läredaskolan F-5, Ljungdalaskolan F-6 och Stoby skola redovisar kunskapsresultat i form av resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 5 i svenska, matematik och engelska. På Läredaskolan har alla 24 elever nått målen. Av Ljungdalaskolans 43 elever har 35 nått målen i svenska, 36 i matematik och 40 i engelska. På Stoby skola har 23 av 24 elever nått målen i svenska och matematik och alla 24 i engelska.

Inspektörerna bedömer att områdets resultat ifråga om kunskaper är goda i delar av verksamheten, men att skillnaderna i resultat mellan pojkar och flickor bör analyseras.

Normer och värden

I kommunens kvalitetsarbete ingår enkäter om bland annat trivsel och trygghet, den så kallade Galax-undersökningen. Frågorna gäller årskurs 2, 5 och 8, ställs

till elever och föräldrar och besvaras digitalt. För 2005 har svarsfrekvensen för enheterna varit låg. Det har förekommit tekniska problem vid svarstillfället, dålig tillgång till datorer och misstro mot att anonymiteten är skyddad. Det är bara enkätresultaten för elever årskurs 5 i Läredaskolan och Ljungdalaskolan som kan betraktas som användbara. I båda fallen är värdena för trivsel och trygghet höga och något lägre för ordning och arbetsro på lektionerna. Vid inspektionen togs resultatet av arbetet med normer och värden upp i samtliga intervjuer. Med mycket få undantag ger dessa en bild av god trivsel och trygghet i områdets skolor. Under lektionsbesöken uppfattar inspektörerna ett fruktbart arbetsklimat och god koncentration i lärandet. Inspektörernas bedömning är att resultatet av värdegrundsarbetet när det gäller umgängesklimat och arbetsmiljö är mycket gott.

Sammanfattning

Områdets resultat ifråga om kunskaper är goda i delar av verksamheten, men 24,5 procent av eleverna når inte alla mål i grundskolan. Skillnaderna i resultat mellan pojkar och flickor bör analyseras. Värdegrundsarbetet när det gäller umgängesklimat och arbetsmiljö har gett gott resultat.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen skall eleverna utöva ett allt större inflytande över det egna arbetet och skolmiljön, och rektor har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. I kvalitetsredovisningarna för rektorsområde 2 är detta också prioriterade områden.

I alla F-5/6-enheter förekommer klassråd, mera regelbundet ju äldre eleverna blir. Överallt är det kopplat till elevrådet så att den enskilda eleven har möjlighet till påverkan utanför den egna klassen. Intervjuerna visar också att eleverna särskilt i F-5/6-enheterna mestadels är engagerade och medvetna om sin möjlighet att påverka frågor som de väcker och som ofta handlar om önskemål om förbättringar i den fysiska miljön, lekredskap och liknande. Eleverna uttrycker också att de spontant kan vända sig till sina biträdande rektorer med önskemål och synpunkter. Dessutom turas klasserna om att städa upp skräp så att eleverna lär sig en ansvarsfull inställning till sin miljö. Inspektörerna bedömer därför att det i de tidigare skolåren arbetas aktivt med och läggs en god grund för ökat elevansvar när det gäller verksamheten i stort. I Läreda 6-9 finns en mängd olika råd som är avsedda för att främja elevinflytandet. Intervjuerna visar att det finns ett företagsamt elevråd men att de övriga råden är aktiva i olika grad. Informationsöverföringen fram och tillbaka mellan klasser, rådsrepresentanter och råd är i flera fall svag. Inspektörerna konstaterar att de olika råden för de senare skolåren ger goda förutsättningar för ett aktivt elevinflytande, men att

det i praktiken sker liten utveckling eller rentav minskning av det elevinflytande som grundläggs i de tidiga skolåren.

När det gäller elevernas inflytande över utbildningens utformning anger läroplanen också att skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har och att detta är en förutsättning för deras rätt till inflytande och påverkan. Intervjuerna ger en i stort sett genomgående bild av att de nationella målen i olika ämnen inte är kända av eleverna och därmed inte aktiva styrmedel i klassrumsarbetet. I de lägre årskurserna arbetar man med planeringsböcker och får ta ansvar för beting som man skall uppnå under en vecka. Personliga mål och delmål förekommer, men de gäller oftast ett antal av läraren fastställda uppgifter eller antal sidor i boken. Inspektörerna bedömer att såväl läroplansmål som kursplanemål bör aktualiseras.

För att eleverna, som läroplanen anger, skall få ett reellt inflytande krävs att de tidigt får träning i att bidra med åsikter så att de efter hand lär sig att mer och mer aktivt påverka undervisningens innehåll och utformning. Av dokumenten från rektorsområde 2 framgår det att utvecklingen av elevinflytande är ett prioriterat område. Intervjuerna och inspektörernas observationer visar att detta delvis har satt spår i den praktiska verksamheten. I Ljungdalaskolan F-6 uppfattar inspektörerna att utvecklingsarbetet ger genomslag i undervisningen. Under ett antal lektionsbesök hade eleverna stort talutrymme i strukturerade inlärningssituationer, och deras egna frågor angående ämnet var styrande för inläringen. Även Låredaskolan F-5 uppvisade goda exempel på elevaktiva arbetssätt. Men det elevinflytande över undervisningen som grundläggs i de tidigare årskurserna förefaller inte utvecklas i de senare årskurserna utan snarare minska. Inspektörerna bedömer att elevinflytandet över undervisningen bör stärkas.

Läroplanen anger att skolan har uppdraget att främja ömsesidig respekt och motverka kränkande behandling. Läredaområdets kvalitetsredovisningar, inspektörernas intervjuer och besök i verksamheten visar att det sker ett aktivt arbete för att uppfylla läroplansmålen. I många klasser i de lägre årskurserna genomförs regelbundna så kallade kompisamtal som har funktionen att lösa aktuella konflikter och främja empatin eleverna emellan. I de tidigare årskurserna finns också Kram-grupper där elever aktivt bidrar till att tidigt stävja systematisk kränkande behandling. I 6-9-delen finns Smile-gruppen som är tänkt att ha en liknande funktion. Den dominerande bilden av området är att normer och regler diskuteras flitigt, dels i organiserad form, dels som en följd av uppkomna händelser. Lärarnas gemensamma förhållningssätt är att inte lämna incidenter därhän utan ta tag i dem direkt i situationen och även föra samtal i klassen, spontant när det behövs eller vid särskilt avsatta tillfällen. De biträdande rektorerna upplevs också som aktiva och stödjande för ett gott klimat. I enskilda klasser blir situationen ibland extra problematisk när det gäller bemötande eleverna emellan och det händer att det tar lite längre tid att åstadkomma ett godtagbart klimat. Inspektörerna bedömer att det bedrivs ett mycket aktivt värdegrundsarbete i området för att främja ömsesidig respekt och motverka kränkande behandling.

Vid inspektionsbesöket hade enheterna i rektorsområde 2 handlingsplaner mot kränkande behandling. Dessa behandlar enbart mobbning, och med något undantag behandlar planerna inte kränkningar mellan vuxen och elev, vilket bör

vara en del av skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling enligt Lpo 94. Från och med den 1 april 2006 skall varje verksamhet ha en likabehandlingsplan enligt lagen (SFS 2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Planen skall syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall årligen följas upp och ses över. Inspektörerna förutsätter att rektorsområdets enheter beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete och att detta också kommer till uttryck i de nya likabehandlingsplanerna.

Läroplanen anger att skolan och vårdnadshavarna har ett gemensamt ansvar för att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande. Läredaskolan har en lokal styrelse där föräldrarna är i majoritet. Styrelsen engagerar sig bland annat i trivselaktiviteter, skolmiljöfrågor och information. De aktiva föräldrarna uppfattar samarbetet med rektorn som gott och sin verksamhet som fruktbar. Ljungdalaskolan har en samrådsgrupp, och på grund av upptagningsområdets karaktär är behovet av föräldrasamverkan stort. Resultatet av arbetet att engagera fler föräldrar beskrivs som framgångsrikt men ännu inte fulländat. I Stoby skola finns en samrådsgrupp med föräldrar. Inspektörerna bedömer att det finns former för föräldrasamverkan i rektorsområdet och delvis ett starkt föräldraengagemang.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Sedan 1994 existerar inte begreppet stadier i läroplanen för grundskolan, utan utbildningen ska utgöra en kontinuitet för eleven. På skolor där eleven tillbringar olika delar av sin skoltid i skilda enheter krävs då ett fortlöpande utbyte av information kring innehåll och metoder mellan personalen i de tidigare respektive senare årskurserna. Läredaområdet har en tänkt struktur för ett sådant samarbete i form av ”spår” som är avsedda att skapa en kontinuitet från förskoleklassen till och med årskurs 9. Enligt intervjuerna har spårdiskussioner tidigare förekommit men sedan några år görs inga aktiva insatser för att vidmakthålla den röda tråden i elevernas grundskoleutbildning. Inspektörerna bedömer att kunskapsutbytet om verksamheterna i de tidigare respektive senare årskurserna bör stärkas så att elevens utveckling i ett F–9-perspektiv beaktas.

Läroplanen anger också att skolan skall ge utrymme för olika kunskapsformer och balansera dem till en helhet. Inspektörernas observationer i Läredaskolan 6–9 tyder på en i huvudsak ensartad bild av hur kunskapsinhämtning sker. Inspektörerna såg få inslag där eleverna erbjöds uppgifter som tränar förmågan att kritiskt granska, formulera och pröva antaganden samt lösa problem. Inspektörerna bedömer att rektorsområde 2 bör se över formerna för elevernas kunskapsutveckling.

Enligt grundskoleförordningen skall elevernas skolarbete förläggas måndag till fredag. I rektorsområde 2 har de yngre eleverna beting i vissa ämnen att klara av till veckans slut. Det förekommer klasser där de, om de inte är klara till fredagen, måste göra sitt beting till måndagen. Inspektörerna bedömer att allt skolarbete i rektorsområdet skall ske måndag till fredag.

Inspektörerna har även granskat förskoleklassernas verksamhet i rektorsområdet och konstaterar att den, som styrdokumenterna föreskriver, ger balans mellan lek och lärande och tar hänsyn till det enskilda barnets nivå, behov och intresse.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skollagen anger att särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Rektor har ett särskilt ansvar för att verksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd de behöver. Av områdets dokumentation framgår det att enheternas olika rutiner för att upptäcka vilka elever som är i behov av särskilt stöd ger en tydlig bild av stödbehovet. Läredaområdet har 816 elever i grundskolan, och enligt områdets redovisning är det 230 av dessa som behöver särskilt stöd men det är bara 178 elever som får sådant stöd. Inspektörerna bedömer att alla elever som behöver särskilt stöd skall ges sådant.

Grundskoleförordningen stadgar att åtgärdsprogram skall utarbetas för elever som behöver särskilda stödåtgärder. I rektorsområde 2 har vissa enheter åtgärdsprogram med mycket översiktliga beskrivningar av problemen och åtgärderna och med uppföljning endast en gång per termin, medan andra enheters åtgärdsprogram beskriver elevens specifika inlärningsproblem inom ett visst område, anger detaljerade åtgärder och vem som ansvarar för dem samt har kortare uppföljningstider. Inspektörerna konstaterar att om åtgärdsprogrammen skall utgöra fungerande redskap för att ge eleverna deras författningssenliga stöd krävs det att de är konkreta, hålls aktuella i det dagliga arbetet och följs upp rimligt ofta så att det står klart för eleven, föräldrarna och skolan huruvida insatserna är framgångsrika eller behöver modifieras. Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen för elever i behov av särskilt stöd bör ses över så att de utgör ett funktionellt verktyg i elevvårdsarbetet.

Enligt grundskoleförordningen skall det finnas en elevvårdskonferens för rektorns arbetsområde, och rektorn skall ingå som ledamot. I rektorsområde 2 sker elevvårdskonferenserna i enheterna under biträdande rektorns ledning, och rektor deltar endast i elevvårdskonferenserna inom Läredaskolan 6–9. Inspektörerna bedömer att verksamheten skall arrangeras så att rektor deltar i elevvårdskonferensen.

Där enheterna uppmärksammar och kartlägger särskilda stödbehov som inte kan lösas inom området finns tillgång till experthjälp i kommunen av det så kallade PPR-teamet för psykologisk och pedagogisk rådgivning. Handläggningstiderna där uppges emellertid vara orimligt långa, upp till ett år. Intervjuerna visar också att det är en stor tillgång att ha en socialsekreterare placerad i området, men i och med att resursen alltmer tagits i anspråk för utredningsarbete har möjligheten till arbetsinsatser i skolan påverkats negativt.

Enligt grundskoleförordningen skall elever som behöver det få studiehandledning på sitt modersmål. Det innebär att eleverna med hjälp av en modersmålslärare skall kunna få stöd för att förstå och tillgodogöra sig innehållet i olika ämnen där deras svenskunskaper inte räcker till. Läredaområdet har 281 elever som har annat modersmål än svenska, och ingen av dessa får studiehandledning på modersmålet. Intervjuerna visar att rättigheten inte verkar känd av vare sig skolledning eller elever. Inspektörerna bedömer att rektors-

område 2 skall kartlägga behovet av studiehandledning på modersmål och tillgodose eventuellt sådant.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Enligt grundskoleförordningen skall läraren fortlöpande informera eleven och vårdnadshavaren om elevens skolgång. I rektorsområde 2 informerar man angående de lägre årskurserna via veckobrev, och eleverna har planeringsböcker och kontaktböcker som de tar med sig hem en gång i veckan. Där kan föräldrarna följa elevens arbete, och lärare och förälder kan skriva kommentarer och meddelanden till varandra. Enligt lokala styrelsen har föräldrarna tidigare varit otillfredsställda med informationsutbytet kring eleverna i de senare årskurserna, och lokala styrelsen har tagit initiativ till och bekostat kontaktböcker för en del av årskurserna där. Grundskoleförordningen stadgar också att lärare, elev och vårdnadshavare skall genomföra utvecklingssamtal minst en gång per termin om hur elevens skolgång bäst kan stödjas. Till grund för utvecklingssamtalet skall det finnas dokumentation av elevernas kunskapsutveckling. Dokumentationen är också ett redskap för att kunna bedöma när stödsatser behöver sättas in, och den skall omfatta alla ämnen. I rektorsområde 2 genomförs utvecklingssamtal i alla enheter. I de senare årskurserna fungerar utvecklingssamtalen enligt föräldrarna mindre väl. De upplever dokumentationen som bristfällig och att det är svårt att få information om ämnen som inte klassföreståndaren undervisar eleven i. Föräldrarna och eleverna anser också att omdömen om eleven handlar mer om beteende och personlighet och mindre om kunskapsutveckling i förhållande till ämnens kursplaner. Föräldrar till elever i de tidiga årskurserna uppger att de mestadels uppfattar samtalen som givande och produktiva, men inte heller här blir alla ämnen behandlade i samtalen i alla enheter. Även här handlar de i viss utsträckning om hur eleven är på bekostnad av vad eleven och skolan har gjort, gör, och tänker göra. Inspektörerna bedömer att rektorsområdet bör införa gemensamma rutiner och former för att dokumentera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Rutinerna för utvecklingssamtal bör ses över så att informationsutbytet mer handlar om elevernas kunskaper och omfattar alla ämnen. Vidare bör enhetliga rutiner för bedömning och betygssättning införas så att bedömningen blir likvärdig och gäller kunskaper och inte elevernas egenskaper.

Enligt eleverna får de även i det dagliga arbetet dålig information om vad som krävs för att uppnå olika betyg. Inspektörerna bedömer att betygskriterierna bör hållas aktuella i en sådan utsträckning att eleverna uppfattar dem som kända.

I samband med utvecklingssamtalet skall en individuell utvecklingsplan upprättas för eleven; ett krav som infördes i grundskoleförordningen den 1 januari 2006. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Enligt rektor har man kommit överens om att grunden för den individuella utvecklingsplanen skall ha en gemensam ram, men planen är ännu inte utarbetad i rektorsområdet. Arbetet har påbörjats och rektor bedömer att en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev kan vara i praktiskt bruk till höstterminen 2006. Inspektörerna vill framhålla vikten av att skolorna i rektorsområdet upprättar dessa planer.

I Salsa (Skolverkets arbetsverktyg för lokala sambandsanalyser) finns beräkningar för varje skola av hur stor andel elever som kan förväntas nå målen i slutbetyget och av vilket meritvärde eleverna kan förväntas nå i genomsnitt. De

beräknade värdena tar hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrarnas utbildningsbakgrund, elevernas kulturella bakgrund och andelen pojkar på skolan. Med hjälp av Salsa kan man alltså bättre förstå och förklara skolors resultat. För 2005 har Läredaskolans elever uppnått ett lägre meritvärde än förväntat utifrån beräkningarna i Salsa. Å andra sidan är det fler av skolans elever som uppnått målen i alla ämnen än beräknat. Dessa relationer mellan förväntade och faktiska värden för Läredaskolan har växlat något över tid sedan Salsa startade 1998, men de senaste åren har trenden varit sådan som för 2005. Inspektörerna vill fästa skolans uppmärksamhet på frågor som detta förhållande väcker. Är antalet VG och MVG för lågt, eftersom meritvärdet är lägre än det förväntade? När bedömningen blir betyget G, är det då alltid berättigat? Skolverkets statistik för 2005 visar på avvikelser mellan resultat på nationella ämnesprov i årskurs 9 och betyg. I matematik är det betydligt fler som når målen i slutbetyget än som når målen i ämnesprovet. I engelska är det tvärtom. I kommunens revisionsrapport från 2006 om bland annat betyg i gymnasiet framgår också att eleverna från Läredaskolan ovanligt nog har högre betyg i årskurs 2 i svenska och engelska i gymnasiet jämfört med grundskolebetygen. Inspektörerna bedömer att analyser av betygssättning och bedömning bör göras så att eleverna försäkras rättvisande betyg i förhållande till de nationella betygsriterierna.

Enligt grundskoleförordningen skall betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9 i ämnen som inte avslutats. De kunskaper som eleven inhämtat i ämnet fram till den aktuella terminen skall bedömas. Enligt betygsstatistiken från Läredaskolan för detta och förra läsåret saknas betyg i naturvetenskapliga ämnen för en del av eleverna och i ämnet teknik har under en av terminerna inget betyg utfärdats. Skolan förklarar detta med att alla klasser inte läser alla ämnen varje termin, och att teknik läses först i årskurs 9. Men eftersom timplanen för ämnena gäller hela grundskoletiden måste eleverna förväntas ha kunskaper i dessa ämnen även före de sista terminerna; all undervisningstid i flera ämnen kan inte rymmas där parallellt med alla andra ämnen som läses. Inspektörerna bedömer därför att eleverna skall få betyg i alla ämnen de kan förväntas ha kunskaper i enligt grundskolans timplan.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektor har enligt läroplanen ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. För att bedöma hur verksamheten lyckas i förhållande till målen för utbildningen skall skolan upprätta en kvalitetsredovisning. Där skall det också framgå vad skolan tänker göra för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen skall utarbetas under medverkan av personal och elever, och vårdnadshavarna skall ha möjlighet att delta i arbetet. I Läradaområdet upprättas dels en kvalitetsredovisning för varje enhet, dels en för hela området. Inspektörerna uppfattar de fem dokumenten som i varierande grad otydliga till innehåll och utformning. Inom de olika områden som behandlas redovisas rubrikerna mål, resultat, rektors bedömning av måluppfyllelse, åtgärder för utveckling. Målen är emellertid inte beskrivna i en lätt urskiljbar form utan utgörs av långa utdrag av författningstext samt hänvisningar till punkter i kommunens skolplan. Det som beskrivs under resultat är i regel åtgärder, och en analys av vilka resultat åtgärderna har lett till saknas. I själva verket är det för enheterna inte rektorn utan biträdande rektorn som gjort rektors bedömning av måluppfyllelse och undertecknat kvalitetsredovisningarna. Under rubriken

åtgärder för utveckling förekommer allmänna formuleringar om att arbetet skall fortsätta i samma spår snarare än specifika åtgärder eller strategier.

Intervjuerna visar att personalen varit delaktig i delar av kvalitetsredovisningarna, men i ingen av enheterna uppfattas dokumenten som aktiva redskap för utveckling av det dagliga arbetet.

Som ett led i kommunens kvalitetsarbete genomförs Galax-undersökningen med enkäter om trivsel, elevinflytande och kunskaper. Av de fyra enheterna är det endast två som gör en värdering av hur relevanta enkäterna är med tanke på svarsunderlaget. I rektorsområdet som helhet saknas analys av enkäternas giltighet och strategi för uppföljning av resultaten. Kunskapsresultaten för årskurs 9 visar att alltför många elever (24,5 procent 2005) inte når målen, men det saknas analys av vad anledningen är och vilka specifika insatser som behövs utöver det otillfredsställda stödbehovet.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet bör ses över så att kunskapsresultaten analyseras för att finna åtgärder för att fler elever skall målen. Vidare bör arbetet med kvalitetsredovisningen ses över så att den lever upp till författningens krav att bidra till att förverkliga målen.

Ledning och intern kommunikation

I skollagen står det att för ledningen av utbildningen i skolorna skall det finnas rektorer. Rektor skall hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan, och det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. I läroplanen finns det ytterligare förtydligat vad rektors ansvar innebär, och grundskoleförordningen slår fast att den som har det ansvar som enligt skollagen vilar på rektorn också skall benämnas rektor.

Ledningsgruppen i område 2 består av rektor och de fyra biträdande rektorerna. Rektorn har bakgrund som förskollärare och arbetsledare inom förskolan, har varit skolledare sedan 1992 (i Hässleholm sedan 2000) och har gått rektorsutbildning. Av de biträdande rektorerna har en genomfört och en påbörjat rektorsutbildning, och tre har gått en av kommunen anordnad ledarskapsutbildning för skolledare.

Rektorn i Läraområdet har ansvar för närmare 1 200 barn/elever i förskola, förskoleklasser och grundskola samt för 238 barn i skolbarnsomsorg, och för 235 anställda. Verksamheten försiggår i geografiskt utspridda enheter av heterogen karaktär. Ledningsgruppen har möte en halvdag varannan vecka och enligt de biträdande rektorerna domineras mötena av information från förvaltningen och organisatoriska frågor, och det finns lite utrymme för diskussion om pedagogisk utveckling. Vid inspektionen är det ingen av intervjugrupperna i enheterna som uppfattar att rektorn är förtrogen med verksamheten eller driver dess utveckling. Rektorn är inte allmänt känd, och majoriteten av eleverna uppfattar sin biträdande rektor som rektor. Såväl områdets dokumentation som samstämmiga intervjuuppgifter visar att det är de, enskilt och i varierande grad, som i praktiken utför den övervägande delen av de uppgifter som ingår i rektors ansvar. Delar av rektors uppgifter blir inte utförda i området. Inspektörernas bedömning är att det är de biträdande rektorerna som helt eller delvis utför arbetsuppgifter som ingår i rektors ansvar och att det finns brister i rektors ansvar för att utbildningen utvecklas.

Sammanfattning

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet är i vissa delar mycket gott. Eleverna lär sig en ansvarsfull inställning till sin miljö och det finns former för elevinflytande över verksamheten i stort. Såväl läroplansmål som kursplanemål bör aktualiseras och användas som utgångspunkt för att också ge eleverna större inflytande över utbildningens utformning, vilket det redan finns goda exempel på.

Inom området bedrivs ett mycket aktivt värdegrundsarbete för att främja ömsesidig respekt och motverka kränkande behandling. Det finns former för föräldrasamverkan och delvis starkt föräldraengagemang.

Rektorsområdet bör utveckla samarbetet mellan enheterna för de tidigare skolåren och enheten för de senare skolåren så att elevernas utveckling i ett F-9-perspektiv tillgodoses och även se över formerna för elevernas kunskapsutveckling. Allt skolarbete skall ske måndag till fredag. Stödbehovet täcks inte fullt ut, och alla elever som behöver särskilt stöd skall ges sådant. Vidare bör åtgärdsprogrammen för elever i behov av särskilt stöd ses över så att de blir ändamålsenliga. Verksamheten skall arrangeras så att rektor deltar i elevvårdskonferensen. Rektorsområde 2 skall kartlägga behovet av studiehandledning på modersmål och tillgodose eventuellt sådant.

Rutinerna för utvecklingssamtal bör ses över så att informationsutbytet handlar mer om elevernas kunskaper och omfattar alla ämnen. Området bör införa gemensamma rutiner och former för att dokumentera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Betygskriterierna bör hållas aktuella i en sådan utsträckning att eleverna uppfattar dem som kända. Vidare bör rutinerna för bedömning och betygssättning analyseras för att säkerställa att bedömningen blir likvärdig, rättvisande och samt utgår från kursplanernas betygskriterier och inte elevernas egenskaper. Eleverna skall få terminsbetyg i alla ämnen de kan förväntas ha kunskaper i.

Kvalitetsarbetet bör stärkas så att kunskapsresultaten analyseras för att öka antalet elever som når målen. Arbetet med kvalitetsredovisningen bör ses över så att den bidrar till att förverkliga målen.

Rektorn fullgör inte grundläggande delar av sitt ansvar enligt skollagen, och rektors ansvar bärs huvudsakligen av de biträdande rektorerna.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Skollagen anger i timplanen för grundskolan ett totalt antal timmar för olika ämnen. I kursplanerna anges mål att uppnå för årskurs 5 respektive årskurs 9. Ingen av skolorna har ämnet hem- och konsumentkunskap på schemat före årskurs 6 eller kan på annat sätt redogöra för hur eleverna når alla målen i ämnet. Intervjuerna visar också att även när det gäller andra ämnen är

undervisningen bristfällig före årskurs 6. I de lägre årskurserna är undervisningen i samhällsorienterande ämnen koncentrerad till geografi medan samhällskunskap och i viss mån religion har mera undanskymda roller. Inspektörerna bedömer därför att verksamheten i rektorsområdet skall arrangeras så att eleverna har möjlighet att nå målen i samtliga ämnen i årskurs 5.

I timplanen för grundskolan finns inslaget elevens val. Syftet är enligt grundskoleförordningen att eleven skall få möjlighet att bredda och fördjupa kunskaperna i ett eller flera ämnen, och skolan skall erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen. I rektorsområde 2 innehåller elevens val både inslag som är förenliga med författningen och inslag som strider mot den. Avsikten är inte att eleven skall använda tiden till att göra klart sina ordinarie beting eller få stöd-undervisning. Inspektörerna bedömer att rektorsområdet bör revidera innehållet i elevens val så att det svarar mot grundskoleförordningens beskrivning.

Enligt grundskoleförordningen skall undervisning i svenska som andraspråk om det behövs anordnas för elever med annat språk än svenska som modersmål. Sådan undervisning skall anordnas istället för svenska. I rektorsområde 2 är det 158 elever som får undervisning i svenska som andraspråk. På Läredaskolan 6–9 är undervisningen arrangerad enligt föreskrifterna, men i övriga enheter där svenska som andraspråk ges fungerar det snarare som stöd. Inspektörerna bedömer att rektorsområdet skall säkerställa att undervisningen i svenska som andraspråk följer kursplanen i ämnet.

För information om rektorsområde 2 finns dels en områdesövergripande hemsida, dels hemsidor för de olika enheterna. Informationen på områdets hemsida är mycket mager och bitvis inaktuell. Enheternas hemsidor skiljer sig sinsemellan i fråga om urval av information och därmed hur användbara de är för besökaren. Inspektörerna uppmärksammar Stoby skolas rikliga utbud av information på hemsidan.

Studie- och yrkesvägledaren på Läredaskolan har fått minskad resurs för information om gymnasievalet. Eleverna framför vid inspektionen att resultatet för deras del är otillfredsställande eftersom tiden för personliga samtal dragits in.

Personal

Enligt skollagen skall alla lärare ha utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Det har också så gott som alla lärare i rektorsområdet, och undantagen gäller främst tillfälliga förordnanden av liten omfattning. Personalomsättningen är låg. Lärarresursen för området läsåret 2005/2006 uppgår till 70 heltidstjänster. Det innebär en områdesövergripande lärartäthet på 8,6 lärare per hundra elever vilket ligger något över riksgenomsnittet på 8,1. Fördelningen av lärarresurser inom området är sådan att Läredaskolan har 9 lärare per hundra elever, Ljungdalaskolan har 10 och Stoby skola har 6,9. Inspektörerna uppfattar att rektorsområde 2 har en stor tillgång i sin behöriga och stabila personalstyrka med engagerade lärare.

I skollag och läroplan anges att kompetensutveckling skall anordnas för personalen för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter. Den kompetensutvecklingsplan som är gemensam för rektorsområdet daterar sig till februari 2002. Där anges en gemensam inriktning på moral och etik, samverkansformer som spårverksamhet F–9, arbetslag och samarbete från 1 år till 16 år, vidare elevinflytande och elevaktivt arbetssätt, hälsa och integration.

Områdets kvalitetsredovisning för 2005 beskriver flera olika, enstaka fortbildningsinsatser som är kommunövergripande respektive enhetsspecifika. Några medarbetare utbildar sig till specialpedagoger. I intervjuerna uttrycker personalen viss otillfredsställelse med den erhållna kompetensutvecklingens struktur och syfte. Inspektörerna konstaterar att området på en övergripande nivå inte uppfyller sin egen kompetensutvecklingsplan för samverkansformer F–9.

Materiella resurser

Datorer används i undervisningen och särskilt på Ljungdalaskolan är datoranvändningen flitig och varierad så att datorn fungerar som ett naturligt arbetsredskap. Bibliotek finns i alla enheter, i Läredaskolan i form av ett sedan renoveringen nytt mediatek.

Enheternas fysiska miljöer är av mycket olika karaktär med både äldre och nyare skolbyggnader. Läredaskolan har, förutom den byggnad som rymmer matsalen, renoverats under 2000-talet och särskilt F–5-delen ger intryck av en inbjudande miljö. Där liksom i de övriga F–5/6-enheterna utnyttjar pedagogerna skolmiljön så att lärandet åskådliggörs med konkreta uttryck i form av de objekt eleverna förfärdigat eller andra visualiserande inslag. Ljungdalaskolan som består av sammanhängande låga längor uppvisar trots sina 35 år en fräsch miljö och i mitten finns en studiehall som ett dynamiskt centrum. Stoby skola ger intryck av gammaldags lantlig idyll med gott om ytor utomhus. Inspektörerna bedömer att enheternas lokaler är ändamålsenliga för pedagogisk verksamhet.

Sammanfattning

Undervisningen i de lägre årskursernas enheter ger inte eleverna förutsättningar att nå målen i alla ämnen i årskurs 5. Innehållet i elevens val skall revideras så att det svarar mot grundskoleförordningens beskrivning. Området skall säkerställa att undervisningen i svenska som andraspråk sker enligt kursplanen.

Rektorsområde 2 har behöriga och engagerade lärare. De materiella resurserna och de fysiska miljöerna bedöms som goda. Datoranvändningen på Ljungdalaskolan är flitig och varierad.

Datum	Ort
2006-11-09	Lund

Monika Ivarsson

Per Ingvar de la Motte